

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS A „HANGYA” KÖTELEKÉBE
TARTOZÓ SZÖVETKEZETEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLÓZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. tagjai további intézkedésig tag-
díj ellenében kapják. Alapító tagdíj 2000 lei,
rendes tagdíj évi 100 lei, kisgazdák és tiszt-
viselők részére 50 lei.

A lapfelfüggyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 150 lei Negyed évre 40 lei
Fél évre 75 lei Egyes szám 3 lei

Meghívó.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató választmánya f. évi augusztus hó 3-án, szerdán d. u. 4 órakor Kolozsvárt, az egyesület Attila u. 10. szám alatti székházának üléstermében rendes ülést tart, amelyre a választmány tagjait tisztelettel meghívja,

Kolozsvárt, 1921. július hó 20.

Az Elnökség.

Az új földbirtokreform törvény.

Irta: dr. gróf Bethlen György.

Az idestova három éve vajudó agrárreform kérdése újabb állomáshoz érkezett, az Erdélyre és a többi csatolt területekre szóló törvénynek a napokban történt megalkotásával.

Gözerővel, az ellenzék távollétében végzett vele a bukaresti kamara. A szász képviselők, kik pedig eredetétől kezdve igyekeztek e kérdést a helyesebb mederbe terelni, végül is ünnepélyes deklarációban tiltakoztak a javaslat megszavazása ellen.

A magyarságnak e tárgyban eddig csak a szenvedő fél szerepe jutott. Bár a törvényhozásban nem lévén képviselve, ott a kérdéshez nem is szólhatott hozzá, szükséges lett volna, hogy eme, az államra oly életbevágóan fontos tárgy, az összes szakkörök bevonásával készítenék elő. Az Erdélyi Gazdasági Egylet számos alkalommal fordult is e célból az illetékes tényezőkhöz, de e tárgyban szerkesztett előterjesztései és tiltakozásai bizonyára a papirkosárba kerültek, még válasza sem érdemesítették, a kilátásba helyezett tanácskozássra való meghívása pedig örökre elmaradt.

Az agrárreform és kényszerbérlet ügyének eddigi történetével, mely egyébként többek között e lap hasábjain is állandóan és bőven tárgyaltott, nem kívánok ezuttal foglalkozni, félek, hogy a gazdasági hátrányok, szociális, nemzeti, jogi és egyéb sérelmeknek sohasem jutnánk végére. Ezuttal nem hátrafelé, inkább előre akarnék nézni.

Az új törvény semmi esetre sem mutat javulást az eddigi helyzettel szemben, sőt szentesíti, vagy fokozza az eddigi hibákat.

De, hogy bosszadalmas ne legyek, azt vagyok bátor kérdezni, hogy miféle indok alapján alkothat néhány napi időközön belül, ugyanazon állam, ugyanazon törvényhozó testülete,

ugyanazon tárgyban, az állam egyes részeire más-más elvi alapokon nyugvó jogszabályokat? Továbbá, hogy egyeztethető össze e tény az állampolgárok jogegyenlőségével?

Már pedig, dacára annak, hogy kiküldött-
teinknek — kik kijelentették, hogy őket nem az agrárreform ellenzése vezeti, hanem annak lehető igazságos és helyes megoldási módját keresik és kívánják és e pontnál elsősorban azt óhajtánánk, hogy egyenlő mértékkel mérjenek úgy az ókirályságban, mint nálunk — ebbeli álláspontjuk az összes illetékes tényezők által helyesnek és jogosnak találtatott, ugyanegy időben, ugyanegy miniszter, egyfelől az ókirályságnak szóló törvényjavaslatnál bőven megindokolja azt, hogy mennyire méltányos az miszerint a reform terheit ne csupán egy társadalmi osztály — tudniillik a birtokos osztály — viselje, ennél fogva kapjon az a kisajátított földekért a mai árakhoz igazodó méltányos kárpótlást, másfelől az erdélyi javaslatnál még megindokolni sem tartotta érdemesnek, (vagy talán nem merete?) hanem egyszerűen felvette abba azon rendelkezést, hogy az ugynevezett „kárpótlás” a békebeli árakon történjék.

Erdélyben majdnem mindent, a legkülönbébb címeken ki lehet sajátítani, erdőket is, városi beltelkeket is, agrárreform címén; ugyanegy tulajdonosnak csak egy kisajátítás mentes részhez van joga — mindez nem így van az ókirályságban.

Vagy miképpen egyenlősíthető a királyságbeli hektár a majdnem felényi erdélyi katasztrális holddal.

A részletek mellőzésével, ki kell még emeljem, hogy ellentétben a szociális szempontokkal, a kisexistenciák javai is kisajátíthatók. A szabatos kritériumok felállításának hiánya következtében pedig, a végrehajtásnál továbbra is a legszubjektívebb szempontok érvényesülhetnek.

Az erdélyi javaslat bizottsági tárgyalásán Ghilesan képviselő őszintén kitérte lelkét, midőn kijelentette, hogy szerinte itt első sorban nemzeti probléma megoldásáról van szó.

Goga miniszter hasonlóképpen az agrárreformot a romanizálás leghatásosabb eszközének tekintti. Ugyan-e miniszter pedig a maga és több társa aláírásával az új törvény megalkotása alkalmából az erdélyi földművesekhez intézett manifesztumában azt mondja, hogy a föld kiosztása nemzeti különbség nélkül fog

történni. Már most melyik Gógának higgyünk? Feleljenek erre azon magyar kisgazdák, kiknek földjeit már eddig kényszerbérletbe adták?

Vagy mit gondoljunk, mikor az agrárreform jegyében, mint annak ikerszüllöttje, most alakul meg a román közélet vezető egyéniségeinek anyagi és erkölcsi támogatásával és részvételével Bihar- és Szatmármegyeék Romániához tartozó magyarlakta részein fekvő latifundiumok kibérlésére egy óriási vállalat?

A szászok esetéből bátran azt következtethetjük, hogy ha a parlamentbe képviselve lettünk is volna, akkor sem változtathattunk volna az ezóta befejezett tényeken. Kötelességünk mégis most az óváson kívül, követelni az eddigi sérelmes-eljárások revízió alá vételét és a szentesített törvény oly végrehajtását, amely szakítva a múlttal, az állampolgárok jogegyenlőségének és a törvényszerűségnek szempontjai által vezetettik.

A jelenlegi mezőgazdasági krízis valóban gondolkodóba kellene ejtse az állam bölcsseit. Egy törvény megalkotása még nem elegendő ahhoz, hogy agrárreform jótéteményeiben részletelni szándékolt existenciák valóban életképesek is legyenek és hogy az első szellő el ne seperje őket. Az élet és a természet rendje erősebbek az emberi tákolmányoknál! Vigyázzanak, nehogy késő legyen a megbánás!

Néhány szó a juhok betegségének gyógyításáról.

Irta: Fider János.

II.

A szőrféreg gyógyítása.

A májmétellyel egyidőben nedves időjárás alkalmával szokott fellépni a tüdőszőrféregkor-ság is, miért is a méteyes juhok gyógykezelésénél különösen a próbavágásoknál figyelemmel kell lennünk a tüdő hörgőcskéit kibélelő nyálhártyákra, mert ezekhez tapadva él ez a hajsza-finom fehér színű féreg.

A tüdőszőrféreges juhot azonban a külső tünetekből is fellelhet ismerni, mert a beteg juhok nehezen lélegzenek, orrukából tapadós nyálka foly, köhögve sokat prüszkölnek, a betegség előrehaladtával lábaikon állani nem bírnak, szédelegve egyensúlyukat elvesztik, a hátsó végtagjaikra esnek vissza, egy teljesen öntudatlan állat benyomását kelte.

Gazdák Biztosító Szövetkezete.

Elfogad tűz, jég élet, betörés és lopás, baleset, szavatossági, kiházasítási stb. biztosításokat. Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden biztosítást ügyben részletes tájékoztatót nyújtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk titkári hivatala.

Fiókigazgatóság Románia részére Aradon.
Vezérképviselőségek:
Aradon, Kolozsváron, Brassóban, Temesváron Nagyváradon és M. vásárhelyen.

Minden kedvezményben részesülnek. Minden

Nálunk a métellyel egyidőben 1920-ban jelentkezett a betegség. A próbavágásoknál észleltük, hogy egyes juhok, melyek májában alig egy pár métely volt, a fenti tünetek közt már két nap óta nem ettek s ezeknél a tüdőbe igen nagy számú szőrféreg fészkeket kaptunk. Az alapbaj tehát mely a rohamos gyengülést okozta ezeknél a szőrféreg és nem a métely volt. Azonnal elkövettünk mindent, hogy ezen bajt megszüntessük; állatorvosi rendelésre kátrány és kreolinos bűzös füstölést végeztünk darabonként $\frac{3}{4}$ kgr. abraktakarmányt adagolva, de a betegség nem szűnt, sőt mindég újabb megbetegedések fordultak elő. Ez alkalommal lapozgatva Haraszi Bernolák Nándor „A frizracka keresztelés” című könyvében, a 21-ik lapon említést tesz a szőrféregről mely az importáltak számában 50% elhullást okozott, de mint megjegyzi tovább: ma már konyhasó és terpentín alkalmazásával könnyen és majdnem biztosan gyógyítható. Azonban arról, hogy ezen szert ő a gyakorlatban miképpen alkalmazta említést nem tesz. Tisztába lévén a tüdő bonctanával, azonnal a párolással kezdtem kísérletet és pedig: egy zsákba tett itató vedret $\frac{3}{4}$ részig 50%-os főtt forró vízzel megtöltve, ebbe 50 gramm terpentint adtam, a zsák száját a juh fejére huzva kényszeríttem a forró gőz belehelésére. Pár perc múlva a juh köhögni és erősen prüszkölni kezdett, 20 perc múlva meg elkábult, hogy hátra esett — ekkor a kezelést beszünttettem, de a következő napokon újra ismételttem ezen eljárást és a párolás végeztével orrlyukaikat erősen kitörtültem, a törő rongyra tapadt kiköhögött váladékot tiszta üveglapra kenve a párolásnak szőrféregre gyakorolt hatását figyeltem, mely 3—4-ik napon jelentkezett is. Az üveg lapon könnyen felismerhetők voltak az élettelen kiköhögött szőrféreg.

Ezek után meggyőződve lévén a párolás hatásáról, rögtön az egész gyanus falkát gyógykezelnem kezdtem a következőkép: A beteg juh falkát egy 8 drb. tehénre berendezett ellető istállóba hajtván, annak egyik sarkába pár téglából egymásra rakott kis katlant csináltam, tetejét egy vasparkett vaslemezével fedtem be, a katalanba erős tüzet téve az átvörösödött vaslemezre ujnyi vastagon konyhasót hintettem és azt jól lelocsoltam terpentinnel.

Pár perc múlva sűrű ködszerű terpentines füstpára töltötte meg az istálló levegőjét — a juhok erősen prüszkölni és köhögni kezdtek — 20—25 perc múlva úgy elgyengültek, hogy ki kellett őket a szabadba engedni. Ezen eljárást 8 napon át alkalmaztam, közben több juhnak orrváladékát figyeltem meg a fent leírt módon. Bevégezve a gyógykezelést, próba vágásokat tettünk, de a leggyengébb s legfertőzöttebb juhok tüdőjében sem találtunk szőrférget és megbetegedés nem fordult elő többé. A legyengült juhok pedig oly szépen fejlődni kezdtek, hogy 2—3 hét alatt a betegség okozta senyvedtséget kiheverték.

Én ajánlom ezen eljárást kipróbálásra mindenkinek, kinek juhnyájában szőrférgesség fordul elő, mert egy 100 drbból álló állomány kezelésére csak 3—4 kg. konyhasó és 2 liter terpentínre van szükség. Különösen ajánlom a falusi gazdakörök vezetőinek figyelmébe fentieket, mert juhaikat közösen egy jól zárható akolba vagy kamrába hajtván igen olcsón és eredménnyel tudják gyógykezelnem, és ezáltal

magukat a nagyfokú károsodástól és felesleges pénzkidobástól megkímélni.

Megjegyzés. A tüdőféregkórban szenvedő juhnyájának és fiatal sertés-falkáknak csipős izgató anyagok felhasználásával előállított füst, gőz stb. belehelletésével való kezelése igen régi keletű. Így a terpentín olaj, az enyhe clór gáz, kátrány, karbol stb. stb. gőzök és gázok belehelletése után sokszor és sokan észlelték már a bántalom enyhülését, javulását vagy mint a fent leírt esetben is történt, frappáns és teljes gyógyulását. Az eredményeknek ezt a változatosságát alapos szakértői vizsgálatok eredményei szerint többféle okra lehet vissza vezetni. Az első ezek között a fertőzés foka és a fertőzött máj erőbeni állapota. Enyhe fertőzés és kellő erőbeni állapot mellett, ha a csipős, izgató vagy a férgekre bódítóan ható füst vagy gáz belehelletése törpe és jól elzárható helyen behatóan történik, az eredmény mindenkor kedvező lesz, de ha a fertőzés erős és az állatok erőbeni állapota nem kielégítő, ami többnyire a betegség régebbi keletkezésének következménye, amikor már a hörgőkben és a tüdő szövetében is súlyosabb jellegű elváltozások vannak, az eredmény feltétlenül kétségesebb lesz, sőt nem ritkán egy és ugyanazon szerekkel való szorgalmas kezelés mellett is teljesen elmarad, úgy a légutak (hörgők) és a körülöttük fekvő tüdőszövetek a hurotos, lobos beszűrődés folytán ruganyosságukat elvesztik és az állatok a hörgőkben fészkelő férgeket, a felhalmozódott kóros váladékokat stb. kiköhögéssel eltávolítani már képtelenek.

A szőrféregkórban szenvedő nyáj kezelését tehát az első tünetek jelentkezése után azonnal foganatosítani kell, ha eredményt akarunk elérni.

Jakab L.

Fuzárium a babféléken és a szelekció.

VI.

Utoljára hagytam beszámolómban a Fuzárium vasinfectumot. Ez egy miszlikus alak, mely talán a leghomályosabban van földelítve a fuzáriumfélék családjában. A babfélék élősködője. Pusztít egyszerre, kiméltlenül, láthatatlanul, akárcsak a folytógáz. Megdöbbentő hatását két ízben láttam szójababon (Soja hispida). Az a három négy holdnyi szójabab vetés még ma is a szemem előtt áll. Virágzásban volt, a betegség legkisebb látható jele nélkül és három nap múlva minden levél, minden fiatalabb hajtás úgy csüngött a száron, mintha lefórázták volna. Egyszerre jött a vész, váratlanul és megsemmisített mindent. Hogy honnan támad, hol fejlődött ilyen hatalmassá, milyen az életfolyamata? Ezekre nézve csak J. Eriksson művében találtunk némi utmutatást, ami bizonyítja, hogy Európában is előfordul. Eriksson az elpusztult növények szövetében, a sejtek között akadt rá a gombaszálakra, amelyekben (szintén bent a szövetekben) képződnek a gomba golyóalaku termőtestek. Leírása azt az impressziót kelti az emberben, hogy a kérdés most áll tanulmányozás alatt. Azóta talán (Eriksson műve 1914-es kiadás volt) meg is fejtette a tudósvilág ezt a kérdést. Nekünk egyelőre várunk kell, míg megnyílik a határ a külföldi tudományos folyóiratok számára s csak akkor írhatunk róla bővebben.

És ezzel — gazdatársaim — végére érünk a fuzárium vázlatos ismertetésének s csak egyetlen fontos kérdés áll még előttünk. De ne higgye senki egy pillanatig sem, hogy a messziről jött ember meséi ezek. A baj már itt van, kezdetüket vették a fuzárium pusztításai. Az a szolnokdobokai birtokos a tanum rá, ki először hitetlenül csóválta a fejét s aki felkéréselt a harmadik cikk megjelenése idején és szomorúan mondotta „minden igaz, elpusztult a vetésem”. Egy fertőzött községben előadást tartottam a kisgazdáknak és valami tizen ismerték be a beteg magvak és kalászkok bemutatásánál, hogy „ez az, ismerjük, csak a nevét nem tudtuk mostanig”. Céлом az volt, hogy felnyissam a figyelmes gazdaszemeket, hadd lássanak és legyenek éberek a veszedelemmel szemben. De hát ez minden? Nem! Még ezen kívül is tennünk kell valamit. A kérdés annyira fontos és annyira elágazó, hogy annak tanulmányozását valakinek életcélul kell kitűznie.

Ha már itt van a fuzárium, nincs más biztos védelem ellene, csak a fajták ellenálló képességének tanulmányozása. Tartós eredményt egyedül ez ígér. Már Neumannak feltűnt, hogy a különböző buzafajok ugyanazon helyen termelve is más-más inficiálási százalékot adtak. Két Jakutzkból hozott tavaszbuza vetőmag közül az egyiknek termése 100%-ban volt fertőzve ugyanakkor, amikor a másik csak 13%-ban adott inficiált termést. Az Amerikából hozott teljesen fuzáriummentes buza vetőmag 9-10%-ban adott fuzáriumos aratást akkor (1916), amikor a nem importált búzáknál a vetőmag és a termés fuzárium százaléka nem emelkedett. Ebből ugyebár az a logikus következtetés, hogy a vetőmag import messzi vidékről nem orvosság, hanem mérég. A már fuzáriummal fertőzött vidék különböző buzafajtái is különböző ellenálló képességet mutattak. Legtöbbbet szenvedett a fuzáriától a távol Keleten a fehérkalászu tarbuza (vörös maggal), mely ott a 4—5 fajtából álló keverék-vetéseknek több mint a felét teszi ki. Az oroszok „paltavka”-nak hívják ezt a buzafajt (Tudományos néven Triticum vulgare var. lutescens). Már kevesebb fuzárium kár volt észlelhető a fehér és vörös kalászu szakállas búzában (Triticum vulgare var. erythraspermum és Trit. vulg. var. ferragineum).

Hasonló eltérések voltak észlelhetők a burgonya és paradicsom különböző fajtáinál is. Egy simahéju, szilvaalaku paradicsomfaj éveken keresztül fuzáriummentes maradt kevert vetésben akkor, amikor a körülötte lévő más paradicsomfajták 20—25%-os károkat szenvedtek. Itt van a kérdés állandó megoldásának egyetlen kulcsa. Tanulmányozni kell a fajták ellenálló képességét és minden kulturnövényből kikeresni, vagy kitenyészteni egy ellenálló fajtát. Ehez idő, szakértelem és mindenekelőtt pénz kellene. Az uradalmakat megnyirbálták, a kisbirtokosnál mind a három erőfeltétel hiányzik ahhoz, hogy egy ilyen szigorúan tudományos munkát magára vállaljon. Valaki másnak kell törődnie e feladat megoldásával, olyanak, akinek szakembere, földje, pénze és ideje is van. Egy külön kísérleti teret kellene létesíteni megfelelő laboratórium és személyzettel, mely kizárólag a fuzárium kérdés tanulmányozására szentelné minden idejét. Ma még megérné a fáradságot, holnap már késő lesz. Ke-

nyerünk, gabona-exportunk és egészségünk függenek e kérdés helyes megoldásától.

Kérve kérek e helyen minden gazdatársat, fogják fel kellő komolysággal a veszedelmet. Segítsenek adatgyűjtő munkámban. Figyeljék meg a buzatáblákat most aratás idején, a veteményes kerteket különösen augusztus hó folyamán. Ne sajnálják a gyanus vetőmagon fuzárium vizsgálatot végeztetni elvetés előtt és közöljék tapasztalataikat, megfigyeléseiket az Erdélyi Gazdában. Hadd gyűljön az anyag addig is, míg hivatott kezekbe kerül annak tudományos rendszerbe foglalása és megoldása.

Dr. Nagy Endre.

SZÖVETKEZÉS.

Közgyűlési meghívó.

Az Erdélyi-Jellegű Magyarfajta Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete 1921. évi aug. hó 3-án d. u. 1/2 4 órakor Kolozsvárt, az E. G. E. Attila-u. 10. sz. alatti székházában **rendes közgyűlést tart**, amelyre az Egyesület tagjait tisztelettel meghívom azzal a megjegyzéssel, hogy ezen közgyűlés az alapszabályok 16. §-a értelmében a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határoz a kitűzött tárgyakban.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jelentés az egyesület anyagi viszonyairól. 3. Határozás az egyesület feloszlatásáról. Kolozsvárt, 1921. július hó 18-án.

Br. Jósika Gábor,
egyesületi elnök.

Meghívó.

Az Erdélyi Jellegű Magyarfajta Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesületének igazgató választmánya folyó évi augusztus hó 3-án d. u. 3 órakor Kolozsvárt, az E. G. E. Attila-utca 10. sz. alatti székházában **rendes ülést tart**, amelyre az igazgató választmány tagjait tisztelettel meghívja. Kolozsvár, 1921. jul. hó 18-án.

Az Elnökség.

Meghívó. Az Erdélyrészi Méhész Egylet igazgató-választmánya folyó évi szeptember hó 4-én, vasárnap d. e. 10 órakor Kolozsvárt Attila-utca 10. szám alatt az Erdélyi Gazdasági Egylet székházában **rendes ülést tart.**

Közgyűlési meghívó. Az Erdélyrészi Méhész Egylet folyó évi szeptember hó 4-én vasárnap d. e. 11 órakor, Kolozsvárt, az Erdélyi Gazdasági Egylet székházának üléstermében, negyven éves fennállásának emlékére **jubiláris közgyűlést tart.**

A Marostordamegyei Földmives Szövetség választmányi ülése. A marostordamegyei földmives szövetség választmányi ülést tartott, melyen az elnöki teendőket György József alelnök végezte. Az elnöki megnyitó után Orbán Balázs igazgató olvasta föl jelentését, melyet a választmány egyhangulag vett tudomásul. Az igazgatói előterjesztés folytán a szeptember hó végén tartandó termény és háziipari kiállítás, valamint az állatdíjazásra nézve a választmány egy bizottságot küldött ki, hogy a z augusztus havi ülésre kész tervezetet dolgozzon ki a kiállításra. Elhatározta továbbá, hogy Szócs Lajosnak a közgyűlésen tett indítványára alapján feliratot intéz a kamarához a védővándíjtétel és a kiviteli díjak leszállítása iránt. Indítványok során Kacsó Lajos indítványára elhatározták, hogy felír a választmány a nemzeti és egyházi ünnepek tárgyában, hogy a nemzeti ünnepek a legközelebbi vasárnapon tartassanak meg, míg az egyházi ünnepek megtartására más felekezettiek ne kényszeríthessenek; majd a községi bizalmi férfiak megszámloltatása és számadásainak először a helyi gyűlés, azután a vármegyei agrár-bizottság által való felülvizsgálása tárgyában ír át a megyei agrár-bizottsághoz. Ár-

kossy Jenő dr. a cenzura tulszigora miatt emel szót és indítványozza, hogy e sérelem orvoslásáért egy küldöttség forduljon egy a prefectushoz, mint a cenzurat gyakorló főügyészhez. Az indítványok letárgyalása után elnök az ülést berekesztette.

Köszönetnyilvánítás. A mezőméhesi ref. egyház *Népiskolája* elhelyezése érdekében az Illyés család által népvelései célra adományozott házából a „Hangya” szövetkezetet ki-költöztette, de viszont felhatalmazta lelkészét, hogy közadakozásból szövetkezeti *Népház* részére egy másik, a Kendeffy családtól kapott házát alakítsa át. E célra eddig a következő kegyes adakozások történtek. *Andrási Zoltán* 250 leu, *Csia Pál* 250 leu, *Orbán Károly* és neje *Bodor Ilonka* (Mezőmadaras) 1000 leu, özv. *Illyés Albertné* 500 leu s leányai: báró *Inczedy Adámné* (Kolozsvár) 500 leu, özv. dr. *Bodor Zsigmondné* 500 leu, *Illyés Olga* (Maros-szentkirály) 500 leu, dr. *Horváth Miklósné* (Torda) 500 leu, gróf *Teleki Géza* (Zsuk) 500 leu, gróf *Teleki Domokos* (Gernyeszeg) 500 leu, *N. N.* 1000 leu, ifj. *Kendeffy Lajos* 500 leu, *G. M.* 250 leu, *Ugron István* (Kolozsvár) 250 leu, *Spielmann* (Mezővelkér) 500 leu, özv. *Hirsch Mayerné* (Gerend) 500 leu, *Kabay József* 250 leu, *Csibi Lajos* 100 leu, özv. *Varga Jánosné* 50 leu. Összesen 8400 leu. Ez összeget nyilvánosan nyugtázza, a kegyes adakozóknak az egyház s fenti népjóléti intézmények nevében halás köszönetet mond: *Csia Pál* ref. lelkész, a szöv. elnöke.

Tűzoltó jullális Árkoson. A háromszék-megyei Árkos községi tűzoltó testület, mely hosszú idő óta működik oly szervezethez, melyent székely községeinkben aligha találni, folyó hó 10-én nagyszabásu jullalist rendezett. A háboru kezdete óta ez az első ünnepélye.

Gazdanap Nyáradszentlászlón. A Földmives Szövetség a székelyhadosi gazdanap által megnyitott sorozat második gazdanapját f. hó 31-én tartja Nyáradszentlászlón. A földmives nép számára ezuttal is oktatással és gyakorlati bemutatással értékessé tett programot állított össze a rendezőség.

Vegyes közlemények.

A miniszterelnök a földmivesekhez. Averescu proklamációt intéz a földmivelő néphez, „amelynek érdekében” keresztül hajszoita az erdélyi agrár-reformot. Hogy mit fognak szólni ehez a manifesztumhoz a magyar földmivelő nép ezrei, akiknek a földreform előkészítő munkálatai kapcsán kihúzták a lábuk alól a talajt, azt akkor látjuk meg, amikor a hivatalos lapban megjelenik a törvény hiteles szövege és azt magyar nyelvre fordítva bemutatjuk a népek, amely egyes részeit szomorú tapasztalatok árán már ismeri. A kiáltvány többek között a következőket tartalmazza:

„Ütött az igazság órája. Ezer éve vártok erre, most végre megjött. Örvendjete örömmel telt szívet, mint ahogy mi is így adjuk nektek a földet, amelyet hosszú idő óta megdolgoztatok. Mától fogva a tiétek ez a föld. Így határoztuk el mi, a kormány és az ország parlamentje a most megszavazott agrártörvénnyel. Így határozott Öfelsége a király, e törvény aláírásával.

Ez a törvény nektek és gyermekeiteknek örökös tulajdonul ad több, mint 2 millió katasztrális hold megnivelhető földet, ezenkívül több mint 600.000 katasztrális hold közlegelőt és erdőt. Mindezt a földet a holtkézi birtokokból és a nagybirtokosok jószágaiból vettük el.

A föld árát oly alacsonyra szabtuk, hogy a legnagyobb könnyiséggel fogjátok fizethetni. Egy kataszteri hold föld értéke az 1913. évi vidékenkénti bérletdíj huszszorosa, a koronát egyenlő értékűnek véve a lejjel. Ezen összegből az új tulajdonosok csak 60 százalékot fizetnek, a többi az állam fedezi, a 200.000 lejen felüli vagyonaokra kivetett vagyonaadóból...”

„Ma, amikor az agrárreform örök törvénné vált és a föld a tiétek lett, úgy mint regábeli, besszarábiai és bukovinai testvéreiteké, ma az igazság győzött, megerősítve hazánk alapjait. Ma az ország összes parasztjai ősi földjük urai és az ország ereiben új vér kering, mely mindenütt új életre hív” stb.

A manifesztumot Averescu tábornok miniszterelnökön kívül Gróza Péter erdélyi miniszter és Goga Oktávián művészeti miniszter írták alá.

Büszke önérettel kéri a kiáltvány a bizalmat a kormány számára, hogy ennek alapján uralmon maradhasson. Nekünk azonban nem e kiáltvány a fontos, hanem a törvény és végrehajtási utasításának ismerete, ezért fordított sorrendben szeretnénk volna látni ezek közlését.

A nagytőke nagybirtokai. Amíg a magyar kis- és középbirtokosok lábai alól a földreform tömjén füstje mellett egymás után huzzák ki a talajt, addig a nagytőke urai összeszedik és óriássá növelve tőkéiket, teljesen elnyomják a magyar vidékek kisgazdait, nem engedvén őket földhöz jutni és a cseléd sorból kiemelkedni. Legutóbb pld. Bihar-Szatmári Gazdasági R. T. néven Bunkarest székhellyel egy r. t. alakult, a melynek célját, alapszabályait a Mon. Of. július 22-i száma közli.

A r. t. 100 millió alaptőkével alakul, amelyből egyelőre 18 milliót jegyeznek le alapítói és ennek is csak 30 százalékát fizetik be. A be nem fizetett összegért a szavatosságot egyetemlegesen vállalják az alapítók. A r. t. célja: bérbe vett területek kihasználása, gyárak, ipari üzemek, kereskedelmi vállalatok, faipari üzemek, gépjavitóműhelyek létesítése, vétele, bérbevétele, lerakatok létesítése kül- és belöldön egyes vállalatok tőkéjében való érdekeltéssé vállallás stb.

Ebben a sok mindenre vállalkozó társaságban a következők vesznek részt az alábbi összeggel:

1. A Német-Magyar Mezőgazd. r. t.	8,820.000 L
2. Iliescu D. tábornok	2,500.000 ”
3. Mihályi Tivadar miniszter	1,500.000 ”
4. Ianculescu I.	1,180.000 ”
5. Caragea	1,000.000 ”
6. Dr. Mustatea C.	2,000.000 ”
7. Dr. Oltean János	1,000.000 ”

Összesen: 18,000.000 L

Egy részvény ára 1000 L, alapítási költség részvényenként 200 leu.

Ez a társaság bérbe vette a Német Magyar Mezőgazd. R. T. által eddig bérelt gr. Károlyi László-féle 15.000 holdas erdői és a nagyszalontai ugyancsak 15.000 holdas gr. Széchenyi-féle püspöki birtokot, mindkettőt 1942-ig és „bérbe óhajtja venni az ezután az állam által bérbe adandó birtokokat is”. Figyelemmel fogjuk kísérni, hogy Erdélyben is úgy csinálják majd a földreformot mint a Romániához csatolt osztrák területeken, hol 300.000 kat. holdat adtak bérbe egy társaságnak a kis-, közep- és nagybirtokosoktól elvett birtokokból? És azokat a birtokokat adják a nagytőkeeknek, amelyeket a földreform kapcsán mostani tulajdonosaiktól elvesznek? A Károlyi-féle birtok felszerelésének értéke 11,700.000 leu, a püspöki birtoké pedig 6,835.000 leu. A demokrácia jelszavával eltörlik a grófi, bárói címeket és alakítják a földreform kapcsán ugyanazon jelszavakkal a magyar vidékeken az óriásbirtokokat! Mindezek olyan reform lépések, a melyek mezőgazdaságunk fejlődését évtizedekre visszavetik.

A gazdák a tőzsdén. A kolozsvári tőzsde felállításának lehetősége céljából a tőzsde törvény módosítása vált szükségessé. A kormány az előmunkálatokat megtette a törvény módosítására s így remélhető, hogy mielőbb be is terjeszti és annak megszavazása után végre felállíthatjuk Kolozsváron az oly rég óhajtott erdélyi tőzsdét. A tőzsdetagok sorába való belépésre vonatkozó felhívásunkra, eddig 19-en jelentkeztek egyestületünknel. A kereskedők, iparosok, bankok stb. köréből jelentkező tagokkal együtt, ezek a gazdák fogják a tőzsde tanácstagjait megválasztani.

A kolozsvári árumintavásár résztvevői között szerepelnek a múlt számunkban írott szőlősgazdákon kívül Gogomán János mező-szentjakabi gazdaságában előállított és igen széles körben jól ismert és kedvelt Gogomán-féle csemege sajtjával. A sajt iránt a kereskedelmi körökben élénk érdeklődés nyilvánult meg már is. Erdély több városából keresték fel termelőjét a kereskedők. A héten küldött be a mintavásárra Szász Ferenc Pusztakamarásról egy Székács-féle ötödik utántermésű és egy saját kitenyésztesű mezőségi buza vetőmag mintát 83 kg. Hl. sullyal hatalmas, hosszú és széles kalással. Nem emlékezünk meg ezideig a Kremnitzkyné Fröhlich Ilona mézes sütemény kiállításáról, amelynek révén bemutatott sütemények kiválóságát bizonyítja a nagy forgalom, amelyet eddig is elért. A Kremnitzkyné féle sütemények recept könyve ugyanott kapható darabonként 10 leiert.

A címek eltörlésére készít a kormány most törvényjavaslatot. Nem lesznek többé e javaslat szerint grófok, bárók, hercegek, lovagok, nemesek stb. Ugy látszik, a kormány ezzel akarja Románia demokráciájának az alapját megvetni és nem a földreformmal, amellyel alkalmat ad a kisgazdák földjének elvételére és amelynek címén száz meg száz magyar kisgazda lábai alól rántották ki a talajt. A demokrácia gyárába hiába megy a jogait érvényesíteni óhajtó kisgazda panasza, mert vállveregető biztatáson kívül egyebet nem kap. Ezt azonban mindaddig élvezheti, míg — a demokrácia jegyében — családjával együtt tönkre megy, koldusbotra jut.

Az erdélyi földbirtokreformügyi törvény magyar fordításban. Az E. G. E. földbirtokpolitikai szakosztálya az erdélyi földbirtokreform törvényt — amelyet a román parlament a múlt héten fogadott el — magyar nyelvre fordítva füzet alakban kiadja, amint az a hivatalos lapban megjelenik. A füzet árát a törvény szövegének terjedelme fogja megszabni, ezért azt ezalkalommal még nem közölhetjük. A törvény végrehajtási utasításának megjelenésekor azt is kiadja a szakosztály magyar nyelvű fordításban. Ugy a törvényt, mint a végrehajtási utasítást tartalmazó füzetekre előjegyzéseket már elfogad az E. G. E. titkári hivatala. A füzeteket csak mérsékelt számba nyomtatja ki az E. G. E., ezért felhívjuk az érdeklődőket, hogy előjegyzéseiket mielőbb eszközöljék.

50 százalékos díjkedvezmény nyeresztermekekre. A CFR vezérigazgatósága rendeletet adott ki, amely a teherforgalomban szállítandó áruk új osztályozását tartalmazza. A rendelet szerint a vasgyárakba és kohókba irányított vas, öntött vas használatlan vagy ócska állapotban, burkolatú és kátrányozott faburkolat, építkezési célokra szállított homok, fővény, agyag, agyagföld, mészkő, folyamkavics, nyerskövek, utkavicsolásra való kőtermék, csont, mész, paták, szarufélék bőrhulladékok, salak, fenyőfátörkök a teheráru forgalomba 50 százalékos díjkedvezményben részesülnek. Hol vannak a vetőmagvak, a tenyészállatok? A mezőgazdák szükségleteivel ugyancsak mostohán bánik a kormány úgy a vám, mint a fuvardíjtelek megállapításánál.

A szerződéses vámtelek alkalmazása. Az új vámtarifa életbeléptetésével kapcsolatban újból aktuálissá vált a kérdés, hogy a közölt szerződéses tarifák, mely államok milyen áruinak behozatalánál találnak alkalmazást annál is inkább, mert Románia legújabbban az összes fentálló konvenciókat felmondta s amennyiben új szerződések létre nem jönnek, fokozatosan kiküszöbölődnek a vámtarifa szerződéses tételei. A szövetséges államokat diplomáciai uton hívták fel új szerződés kötésére, a volt ellenséges államokkal szemben azonban továbbra is az általános vámtarifa nyer alkalmazást.

Öt milliárdot utaltak ki hadikármegtérítésre. A kormány kiutalta a hadikármegtérítéshez szükséges összegeket. A régi királyságban öt milliárd leit fognak hadikármegtérítés címen kifizetni, a csatolt területeken pedig egy milliárd leit.

Csak a buza és a liszt kivételét monopolizálják. A minisztertanács elhatározta, hogy csupán a buza- és liszt kivétel tartja fenn kizárólag az államnak. A többi gabonaneműek kivételét szabaddá tették, a földművelésügyi miniszter előterjesztése alapján a minisztertanács által megállapítandó mennyiségben.

A hőhullám ismét itt van. Ezuttal legálább a kánikula idején jött. A hullám most is Amerikából indult ki London, Páris, Bécs, Budapesten keresztül érkezett hozzánk. Kolozsvárt 33° C volt az árnyékban. Az idő az aratásra kedvező, a kapásnövények, takarmány félék és legelő nagyon szomjuhozzák az esőt.

Németország lószállítása Romániának. A német kormány a jövő héten kezdi meg afnak az 5000 lónak a szállítását, amelyeket a békeszerződés értelmében Romániának át kell adnia.

Szállítás magántulajdont képező mozdonyokkal. A Monitorul Official királyi rendeletet közöl, amelynek értelmében a közlekedésügyi miniszter felhatalmazást kapott, hogy hatóságokkal, állami- és magánvállalatokkal szerződéseket köthessen az iránt, hogy ezek saját mozdonyaikkal vagy az állam számlájára vásárolt mozdonyokkal bonyolíthassák le szállításaikat.

A lépfene emberáldozata. Az utóbbi időben Arad megyében mind sűrűbben fordulnak elő a szegényebb néposztály között takonykóros és lépfene megbetegedések. Az állati betegségek emberek közötti elterjedése arra vezethető vissza, hogy a gazdák orvosok nélkül, vagy azok megkerülésével maguk kezelik beteg állataikat. A Világoson legutóbb előfordult két takonykóros emberhaláleset óta, most az arad megyei Gyulács közösgéből jelentenek egy újabb lépfene megbetegedést.

Újságíró egyetem Budapesten. Folyó évi szeptember hó elején Budapesten újságíró egyetem nyílik meg, amelyen a következő tanszék lesznek többek között: sajtóélet, encyklopedia, nemzetgazdaságtan, irodalomtörténet, földrajz, szerkesztéstan, képzőművészet, kritika, közigazgatási jog stb. A nemzetgazdaságtani tanszék előadója dr. Czettler Jenő lesz, a Magyar Gazdaszövetség széles körben ismert kiváló igazgatója, a kisgazdák és a szövetkezeti eszme ismert őszinte és lelkes barátja.

Vetőmag beszerzés. Buza vetőmag szükségletét legjobb minőségben és legolcsóbb árban az E. G. E. titkári hivatala utján a kolozsvári árumintavásáron szerezheti be minden gazda.

Sertészárlat Nagybányán. A hatóság Nagybányán sertés zárlatot rendelt el a vész fellépése miatt. Sertéseket sem az utcára, sem a legelőre kihajtani nem szabad.

HIRDETÉSEK.

Gépkenőolajakat

továbbá közönséges és tulhevített gőzhengerolajokat, dynamoolajat, compressorolajat fagyaszító gépekhez, vazelinolajat szav. tiszta kétszer főzött lenolajkencét, lenolajat, repceolajat, halzsirt, de-grast, tavottá kenőcsöt, carbolineumot stbbi. Az összes műszaki szükségleti cikkeket

azonnal szállítja az

**Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület
Géposztályában**

Nagyszeben, Só-utca 22. sz.

Segesvár, Bajer-utca 47. sz.

3272

Malom- és Géptulajdonosok!

Allandóan raktáron van a legmegbízhatóbb minőségben:

Malomkövek
Sztiaselyem
Malomszerszámok
Géphajtószijak
Valódi angol és német varrószijak
Szijszegecsek
Szijskenőcsök
Gépolaj 15. sz.
Gépolaj 16. sz. finomított
Hengerolaj
Tavottászir
Klingerit
Moorit
Asbest
Grafitömités
Asbestzsínor
Fagyütömités
Angol ón
Felvonóheveder
Zsákok
Szijszekötők
Csiszolókorongok
Vizállásmutató üvegek
Vizállásmutató csövek
Klingerüvegek
Fesz mérők
Olajkannák
Kenőszelencék
Szijskorongok

**Az Erdélyi
Szász Gazdasági Egyesület
Géposztálya** 3317

Nagyszeben, Só-utca 22. szám. ☉
Segesvár, Bajer-utca 47. szám. ☉

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank
Kolozsvár, Mátyás király-tér 7. sz.

Alaptőkéje: 16.000.000

Tartalék tőke: 15.000.000

3303

A mellékletet szerkesztte:
DR. HARMATH JÁNOS.

A melléklet tulajdonosa:

A „HANGYA” SZÖV. KÖZPONTJA, NAGYENYED

Kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
az E. G. E. titkára.

Megjelenik minden vasárnap.